

Ursinnig, Rasande. En *g. människa*. Han har blifvit *g. Vara g., spritt g. Göra någon g. Är du g., som tar dig sådant oråd före?* — *Syn.* Se *Vansinnig*. — *b)* (i fråga om djur) Anfallen af galenskap (bem. 2). En *g. hund, katt.* (Ordspr.) *Galna katter få rivet skinn*, arga, trätgiriga och stridslystna människor råka ofta illa ut. — *c)* Oredig i hufvudet. *Jag har så mycket att tänka på, att jag är aldeles g. Göra en g. — Syn.* Tokig. — *d)* Däraktig. *Så g. är han ej, att han det gör. Vara g. efter någon, något*, vara ytterligt förälskad i någon, ytterst begärlig efter, utomordentligt tycka om. *Hon är aldeles g. efter honom, g. efter att giflas.* Man säger äfv. *Springa g. efter någon. — Syn.* Se *Däraktig*. — *e)* Som bullrar, väsnas, stöjar likt en galning. *Full och g. Flyga g., se Fålas.* — *f)* I högsta grad munter, tokrolig. *Han var så g., att han narrade oss alla att skratta. Han var spritt g. G. panna, se Galenpanna. — Syn.* Se *Rolig*. — 2) (om sak) *a)* Säges för bem. 1, a, d, f. *Galna ord, tankar, idéer, infall, upptåg.* — *b)* Oriktig. *Taga g. bok. G. väg. Börja i g. ända. Det vore inte så g-t, rätt bra, tjenligt, nyttigt. — Syn.* Se *Oriktig*.

A nm. Ordet, som egentl. är part. pret. af verbet *Gala* (fordom äfv.: sjunga trollesånger) och ursprungligen betyder: *Förtrollad, vansinnig gjord genom trollesånger och besvärjningar*, brukas nu nästan endast i det lägre språket.

GALENPANNA, gälänppanna, f. 1. (fam.) En högst lustig, munter, tokrolig (galen) människa.

GALENSKAP, f. 3. (Har plur. i bem. 4, 5 o. 6) 1) Det tillstånd, då förståndets bruk upphört. — *Syn.* Se *Vansinne*. — 2) hos vissa djur) Raseri, jemte dermed förenad afsky för vatten och begär att bitas. — 3) Däraktighet. *Besinna g-en af ett sådant steg. — Syn.* Se *Däraktighet*. — 4) Däraktig handling. *Hvilken g. af dig att försöka något sådant! — Syn.* Se *Därskap*. — 5) Muntert och narraktigt tal. *Prata g-er. — Syn.* Tok, Tokprat. — 6) Narraktigt, tokroligt pusk. *Hvilka g-er han har för sig! — Syn.* Tokeri, Upptåg, Narrstreck.

GALENTÅRA, f. 1. (bot.) Provinsnamn på örten Achillea Millefolium.

GALEOTT, se *Galiott*.

GALER, galär, f. 3. (fr. *Galère*) Örlogsfartyg med tre korta master, hvilket fortskaffas medelst stora råsegl och genom rodd af vid tofterna fastlänkade slafvar. *Döma någon till galerna.* [Galér, Galér.] — *Ss. G-segel, -skjul.*

GALERFÅNGE, galärångge, m. 2. pl. — *fångar*, eller

GALERSLAF, m. 2. pl. — *slafvar*. Förbrytare, dömd att någon viss tid ro på galerna.

GALERSTRAFF, n. 3. Det slags straff, då förbrytaren är dömd att under viss tid ro på någon galer.

GALLET, gällätt, adv. På orätt sätt, orätt, i oriktigt skick. *Räkna, taga, gå g. Bära sig g. åt. Det var icke så g., icke så illa, rätt bra. Det kan gå g. för honom, illa, på tok. Det går för g. till, förvändt. — Syn.* Se *Oriktigt, Illa. Oskickligt*.

GALGANTRÖT, gallgåntröt, f. 3. pl. — *rötter*. Se *Galanga*.

GALGBÄCKE, m. 2. pl. — *backar*. Ställe, der en galge är upprest.

GALGE, gällje, m. 2. pl. *galgar* (gälljarr). 1) Ställning af trä eller jern, bestående af tvenne

ståndare med ett tvärträ eller en tvärstång uppöfver, och begagnad till att deruti upphänga dertill dömda förbrytare. *Hänga i g-en. Hängas i g.* — Se f. ö. *Vippgalge, Ärtgalge*. — 2) (fig.) Sjelfva straffet att hängas i galge. *Vara dömd till g-n. G-n väntar honom till slut. — Syn.* *Galgstraff*. — 3) (skepp.) Se *Klockgalge* och *Rundhullsgalge*. — *Ss. Galgplats, -straff*.

GALGFYSIONOMI, gälljfsysånämi, f. 3. (fam. skämtv.) Ansigte, hvars drag tyckas förråda en skurk.

GALGFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. 1) Säges egentligen om de slags fåglar, som pläga uppehålla sig vid galgar, kring hängda missdådares kroppar. I denna mening mindre ofta förekommande. — 2) (fig. fam.) *a)* Person, som gjort sig förtjent att hängas. — *b)* Liderlig, utsväfvande mansperson. — *c)* (skämtv.) Skalk, skålm. [-fogel.]

GALGREP, n. 3. Rep, hvarmed dömd missdådere upphängas i galgen. [Galgrep.]

GALGSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Stege, hvarpå den, som är dömd att hängas, stiger upp, då snaran skall sättas om halsen på honom, hvar efter stegen undansparkas, så att den dömd hänger fritt, utan stöd, i luften.

GALION, --ön, m. 3. 1) Ett slags hos Spaniererna fordom brukligt, stort krigsskepp med 3 master och 3—4 äck, begagnadt till öfverförande af metaller ifrån Amerika till Spanien. — 2) (på fartyg) Utbyggnad på ömse sidor af förstäfven, med afträden för manskapet. [Galjon, Gallion.]

GALIONSILD, galiönsbild, m. 3. Bild, som på vissa fartyg är uppsatt i förstäfven framför galionen. [Galj—, Galli—.]

GALIOTT, --ätt, m. 3. Ett större, rundgattadt fartyg, tackladt som galeas. [Galcoet, Galeoet, Galiott.]

GALIZENSTEN, gali'tts'n-stèn, m. sing. (färg.) Se *Zinkvitriol*.

GALJON, m. fl., se *Galion*, m. fl.

GALL, a. sing. (utan neutr. o. blott för femin.) Ofruktsam. *Kon går g. i år.* Brukas mindre ofta, mest i folkspråket, och isynnerhet i vissa sammansättningar; se här nedan.

GALLA, f. I. Se *Gala* och *Galle*.

GALLA, f. sing. II. (veter.) Mjuk svulst på hästens ben.

GALLA, v. a. 1. (i silkesfärgeri) Med galläpplen tillreda för färgning.

GALLAKTIG, a. 2. Som liknar galle.

GALLBLOMMA, f. 1. (bot.) Blomma, i hvilken finnas hvarken ståndare eller pistiller.

GALLBLÅSA, f. 1. (anat.) Eget päronformigt kärl, vid nedre ändan af lefvern, till förvaring af gallan, som ifrån lefvern genom *Gallblåsegången* införes deruti, för att sedan derifrån utgå i tolstumstarmen och bidra till matens smältning.

GALLBLÅSESTEN, m. 2. Stengyttring, som stundom samlar sig i gallblåsan.

GALLE, m. o. **GALLA**, f. sing. 1) (anat.) En hos alla djur, som hafva hjerta och blodcirkulation, egen, ur blodet genom lefvern afsöndrad, gul, grön eller brun, bitter vätska, hvars ändamål är att i tarmkanalen afsöndra mjölksaftens (chylus) ifrån ekstrementerna. *Bitter som galle.* (Fig.) *G-n löper lätt öfver för honom*, han är hastig till vrede. — 2) (fig.) Vrede. *Ulösa sin g. på någon*.

Anm. *Galle* är den ursprungliga, egentligen rätta formen; men *Galla* brukas numera äfven allmänt, isynnerhet i fig. bem.